

Petőfi koszorúi

Van annak már több, mint 15 éve, hogy a Csongrádi Nagytemplomban búcsúkor egy idős pap prédikált. Nem vitte ugyan magasra az egyházi hierarchiában – pedig ilyen személyeket szoktak meghívni búcsúi alkalmakra –, de dicséret illeti a plébánost, hogy mégis őt hívta meg. Nagyszerű beszédet tartott. Elmondta, hogy szegény családból származott. Otthonukban csak két könyv volt a mestergerendán: a Biblia, és – egy Petőfi kötet...

Ezen nőtt fel számos generáció. Az utolsó nagy hullám az 1956-os forradalom fiataljaiban mutatta meg, hogy "habár fölül a gálya... azért a nép az úr". De utána jött *A kutyák dala*. A véres, Haynauénál is kegyetlenebb megtorlás után, a legjobb barakk a lágerben.

1956 csodája éppen annak a pedagógus-generációnak a nevelését dicsérte, amelyik még a Klebelsbergi időben tanult. Igaz, Babits megírta, hogy a Hatalom a XX század első felében is igyekezett a forradalmi időkre való emlékezést „hivatalos” formasággá tenni. Az 1960-70-es években azonban rettegtek Petőfi szellemétől, s a forradalmi ifjúsági napokban egyenesen összemosták a 48-as szabadságharcot a 19-es kommünnel, Petőfit Ságvári Endrével... Igazi hangulattal március 15.-ének ünneplése a rendszerváltás előestéjén töltődött meg. Akkor, amikor az idegen elnyomás elleni tiltakozás jelévé vált. Úgy, mint 1956-ban.

Bicentenáriumra készülünk. Vajon van-e élő üzenete nagy költőnknek napjainkban? Eljött-e a világszabadság? Az egyenlőség, a testvériség?

„ Ha majd a bőség kosarából
Mindenki egyaránt vehet,
Ha majd a jognak asztalánál
Mind egyaránt foglal helyet,
Ha majd a szellem napvilága
Ragyog minden ház ablakán:
Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk...”

200 év bizony kevés volt, hogy e követelmények valóra váljanak a világban. Őszintén szólva, nálunk is. Persze: ment a könyvek által a világ elébb, (hogy Vörösmarty kérdésére is válaszoljunk.) A tudomány, a gazdaság fantasztikus eredményeket ért el. De a három nagy kérdésben nem igazán javult a helyzet.

Bőség kosara? Szinte mindenütt a világban nőttek a jövedelmi és vagyoni különbségek. Nem lehet természetesen összehasonlítani a fejlett országokban a mai szegénységet a 19. századival. De akkora differencia, mint amekkora manapság van az átlagbérek és a kiemelkedő jövedelmek között, valószínűleg soha nem volt a világban. Tán még a fáraók korában sem...

A jognak asztala? A formális demokráciákban is csak annak van igazán joga, akinek pénze van. Ahogyan egyik nagy nyugati közgazdász fogalmazott: Nem az "egy ember-egy szavazat", hanem az egy dollár-egy szavazat kora jött el. És hogy ki hogyan fér hozzá a jogi érdekérvényesítéshez, az igazság eszközeihez, az is nagyon nagymértékben vagyoni helyzetétől függ...

A szellem napvilága? Világméreteken fanatikusok gyilkolnak embereket, vallásüldözések, népiirtások vannak. A szabadság szent nevében a szabadosság szélsőségeinek nyílik tér, a legkevésbé sem az emelkedett szellem napvilágát tükrözve. Az embereket a „szabad sajtó” szabadon befolyásolja, válogatás nélküli eszköztárral. Ömlik reánk a neten a szenny, nemcsak a hasznos információ. Az átlagember nehezen tud választani, nehezen hámozza ki az igazságot. És hát az általános műveltség.... A norvég képviselőnő perében az intézkedő rendőrnek magyarázni kell, hogy mi az a Biblia... - Pisa-felmérés ide, vagy oda, bizony a színvonal nálunk is hanyatlik. A magyar egyetemisták néha égbekiáltó ostobaságokat mondanak történelmi jelenségekről. Kétségbeejtő a jövőkép. Nem megy tanárnak szinte senki, nagy a pályaelhagyók aránya, mert a klebelsbergi idők tanári-tanítói kara annyira alul van becsülve...

És hát, lássuk be, napjainkban valóban a pénz számít. „The economy, you fool!” - volt Clinton jelszava a választási hadjáratában. „A gazdaság számít, te ostoba!” Alá tudom támasztani: így is van. Ez tény, mindjárt bemutatom. A gazdaság fontos szerepének érzékeltetésére csak néhány adat: a Magyar Statisztikai Évkönyvből. 1960-tól kezdve mutatja az Évkönyv a reálkeresetek növekedését, vagyis az inflációval korrigált kereseteket. A Kádár-korszak öt éves terveiben az 1980-1990 közötti időt kivéve, minden ciklusban volt reálkereset-növekedés. 1980-85 között azonban már nulla lett, majd 1985-90 között *mínusz 24 %* !

Nem lehet csodálkozni, hogy az eladdig a Kádár-kormányzattal nagyrészt megelégedett nép elsöpörte a kommunista rendszert. Sajnos, persze az okokkal nem voltak az emberek tisztában, és ezért aztán megrázkódtatásként érte őket, hogy a rendszerváltás utáni választási ciklusokban is még további – az első esetben kimondottan *radikális* –, *romlást kellett megérniük!* Hát nem ezért akart más politikát, más gazdasági rendszert! Sorra, rendre meg is buktatta a kormányokat, mindegyiket, remélve, hogy más politikusok tudnak javítani a helyzeten. Csak azt tartva meg újabb ciklusra, akinél reálbér növekedés volt... Erre csak Gyurcsány újraválasztásakor, és a második Orbán kormánytól kezdve lett esély. Igaz, a Gyurcsány-kormány éppúgy az eladósodás számlájára emelte a reálkereseteket, mint annak idején a Kádár kormányzat. (Az IMF-be való belépésünk után ez már nehezebben ment – bele is buktak a szocialisták... Persze, vajon mit képzelt az IMF, honnan fogjuk kigazdálkodni az USA kamatemelése miatt hatalmasra duzzadt adósságállományunk szolgálatát? De ez őket nem is érdekelte. Csak a Kelet-Európaiak hitték, hogy „szeretnek” minket Nyugaton. És persze akkor már Kelet se tudott megtartani magának, hisz a többi gazdaság is bajban volt... Két szék között találtuk magunkat.)

Az Orbán kormányok adatai egyértelműen pozitív reálkereset-emelkedést mutattak, ha nem is nagyot. Háromszor újra is választotta a nép...

A gazdasági kérdések fontossága valóban első számú prioritássá vált. De azért bizony nagy baj, hogy *a vezérlő eszmék*, Isten, család, haza, közjó, közérdek, szolidaritás, szubszidiaritás – kihalóban vannak. Egészség, műveltség hanyatlik... Az, hogy a Petőfi eszméi nem hatják át a társadalmat. Ezt nem lehet mellékesnek tekinteni. Ebben a 40 év kommunizmus aknamunkája éppúgy szerepet játszott, mint a nyugati liberalizmus eltorzulása.

Amikor a hazaszeretet neveltség tárgyává vált, amikor a család eszméje támadás tárgya, amikor a posztmodernben az irracionalizmus a divat, porossá válnak Petőfi eszményei. Az a szolid erotika, ami Petőfi házasszerelmét jellemezte, s amely felesége mellett pihenve, jól összefért a szabadság-eszményével, bibliájával, a forradalmak történetével – , napjainkra közönségessé változott. A hír-

oldalakon mi a szembeötlő? Az, hogy melyik celeb ordenáre módon mit „villantott”, hogy kit, milyen aljas módon gyilkoltak meg, s hogy ki ócsárolta hazáját a legélesebben külföldi fórumokon... Nem ünnepelhetünk nyugodtan a bicentenáriumon.

2022. január 20.

Botos Katalin